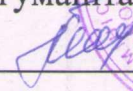


**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

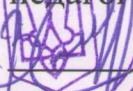
Декан соціально-гуманитарного факультету

 Оксана ГОМОТЮК

« 29 » 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

 Віктор ОСТРОВЕРХОВ

« 29 » 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІННІОТ

 Святослав ПИТЕЛЬ

« 29 » 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

**з дисципліни «Теорія та історія психології»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань С Соціальні науки, журналістика,
інформація та міжнародні відносини
спеціальність С 4 Психологія
освітньо-професійна програма – «Психологія»**

кафедра психології та соціальної роботи

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екзамен (сем.)
Денна	1	1	30	30	4	8	78	150	1
Заочна	1	1,2	8	4	-	-	138	150	2

29.08.2025

**Тернопіль – ЗУНУ
2025**

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини, спеціальності С 4 Психологія, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 8 від 26.06.2025 р.)

Робочу програму склала доцент кафедри психології та соціальної роботи, к.психол.н., доцент **Бугерко Ярослава Миколаївна**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціальної роботи, протокол № 1 від «26» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри психології та соціальної роботи, д.психол.н., професор

Андрій ГІРНЯК

Гарант ОП «Психологія»
д.психол.н., професор

Андрій ГІРНЯК

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЯ»

1. Опис дисципліни «ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ»

Дисципліна «Теорія та історія психології»	Галузь знань, спеціальність, ППО, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань – С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини	Статус дисципліни: обов'язкова Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 5	Спеціальність – С 4 Психологія	Рік підготовки: <i>денна – 1, заочна – 1</i> Семестр: <i>денна – 1, заочна – 1, 2</i>
Кількість змістових модулів – 3	Освітньо-професійна програма – «Психологія»	Лекції: <i>денна – 30 год. заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>денна – 30 год. заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>денна – 78 год. заочна – 138 год.</i> Тренінг – 8 год. Індивідуальна робота: <i>Денна – 4 год.</i>
Тижневих годин – 10 з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю – <i>екзамен</i>

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Теорія та історія психології»

2.1. Мета вивчення дисципліни - формування у студентів адекватного уявлення про предмет, методи та завдання історії психології, її основні категорії, висвітлення методологічних засад історіогенезу психологічної думки, забезпечення поглибленого розуміння студентами особливостей розвитку психологічної науки у співставленні з періодизацією її розвитку.

2.2. Завдання вивчення дисципліни.

1. Сформувати цілісну систему знань з теорії та історії психології, що стосуються феномену, загальних засад, методології, структури, функцій, історії розвитку та провідних сучасних тенденцій психології.

2. Розкрити основні етапи розвитку психологічних ідей, критерії їх періодизації. перспективи розвитку психологічних ідей на сучасному етапі розвитку.

3. Навчити майбутніх фахівців аналізувати та порівнювати сучасні напрямки психології, наукові школи та течії з позиції їх історичного розвитку, використовувати знання з історії психології для прогнозування шляхів розвитку соціально-психологічної думки.

4. Прогнозувати вплив соціальної ситуації, громадських, історичних умов, культурних та політичних ідей на зміст, розповсюдження, розвиток чи гальмування наукових психологічних концепцій

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Набуття студентами компетентності з курсу можливе за актуалізації їхніх знань здобутих з історії України, всесвітньої історії, художньої культури (шкільний курс).

2.5. Результати навчання.

ПРН1 Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПРН7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПРН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

3. Програма навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1. Загальні питання побудови і пояснення історії психології.

Тема 1. Методологічні засади історичного аналізу розвитку психологічних знань.

Предмет та завдання дисципліни «Теорія та історія психології». Значення історії психології, її зв'язок з іншими науками. Теорія та історія психології: її предмет і специфіка як науки. Завдання, функції, принципи історико-психологічного аналізу. Критерії періодизації історії психології. Функції та методи дослідження історії психології. Персоналістичні та натуралістичні концепції історії науки. Основні фактори та принципи, які визначають розвиток психології.

Тема 2. Історичний аналіз психологічного пізнання. Теорії історичного аналізу.

Трансформація уявлень про предмет психології. Історичне формування предмету психології: від вчення про душу до науки про психіку. Основні етапи розвитку психологічних знань: порівняльні класифікації Ярошевського, Роменця. Теорії історичного аналізу. Е. Г. Борінг: історія психології як відображення духу часу. М. Г. Ярошевський: категоріальний аналіз історії психології. В. А. Роменець: культурологічний підхід і вчинковий принцип в аналізі історії всесвітньої психології.

Змістовий модуль 2. Психологічні вчення в міфологічний та філософський періоди розвитку психології

Тема 3. Розвиток психологічних уявлень у контексті міфології та філософії стародавнього світу. Формування первісних уявлень про душу. Психологічна природа анімізму. Міфологічна свідомість як основа світосприйняття первісної людини. Співвідношення традиції і вчинку в психології Стародавнього Китаю. Психологія самовдосконалення. Релігійні ідеї Стародавньої Індії. Перші психологічні теорії Античності. Сократівський принцип у психології. Матеріалістична психологія. Ідеалістична психологія. Філософсько-психологічні ідеї представників класичної грецької науки – Сократа, Платона й Аристотеля. Розвиток психології в елліністичний період.

Тема 4. Психологічна думка і релігійні ідеї середніх віків. Домінування християнської теології у свідомості. Душа і вище існування (Бог) — вихідна позиція середньовічної психології. Критика античних уявлень про душу. Моністичне тлумачення зв'язку тіла і душі. Проблема розвитку в ранньосередньовічній психології. Структурна єдність компонентів психічного. Психологія А.Августина. Психологічний зміст "Сповіді". Схоластично-категорійна розробка проблем середньовічної психології. Томізм і категорійна "сума" психології. Фома Аквінський. Патристика: розробка біблійного послання і філософствування у вірі. Теологія і схоластика про людину і її душу. Схоластика як спроба категорійного пояснення психічних явищ за відсутності посередніх ланок між всезагальним і одиничним.

Тема 5. Розвиток філософської та психологічної думки в епоху Відродження та Просвітництва. Знання як психологічний феномен в арабському Відродженні. Психологічні дослідження Авіценни. Індивідуальний розвиток психіки. Нова концепція людської особистості та модель світу Принципи Відродження: Титанізм. Гуманізм. Гедонізм. Загальна

характеристика епохи Відродження. Основні напрями розвитку антропологічних і психологічних ідей. Психологічні погляди Б.Телезіо, Х.Л.Вівеса та Х.Уарте. Загальна характеристика психології у XVII ст. Основні теорії Нового часу. Самодостатність і стражденність людини. Особистість епохи бароко. Вирішення психофізіологічної проблеми Р. Декартом. Вчення Б. Спінози. Психіка як "чиста дошка" Д. Локк. Монадологічна психологія Лейбніца. Виникнення поняття «несвідомого». Раціоналістична картина світу і людини в ідеології Просвітництва. Загальні риси Просвітництва. Просвітницький титанізм. Зародження та становлення асоціативної психології в Англії. Розвиток французької філософсько-психологічної думки. Розвиток філософсько-психологічних знань у Німеччині.

Змістовий модуль 3. Науковий період розвитку психології. Методологія рефлексивності в історії психології XX ст.

Тема 6. Становлення психології як самостійної експериментальної науки в XIX ст. Загальна характеристика психології в XIX ст. Розвиток асоціативної психології в XIX ст. Становлення експериментальної психології: дослідження Г.Т. Фехнера, Е.Г. Вебера, Г. Гельмгольца. Психологія як наука про безпосередній досвід. Експериментальні дослідження свідомості В. Вундта. Дослідження пам'яті Г. Еббінгауза. Психологія структуралізму Е.Б.Тітченера. Дослідження функцій свідомості у функціоналізмі Психологія свідомості В.Джемса. Теорія емоцій Джеймса-Ланге. Експериментальна діяльність представників Вюрцбурзької школи. Особливості розвитку психологічних знань у Французькій психологічній школі. Описова психологія та її специфіка.

Тема 7. Розвиток психології на межі XIX - XX ст. Природничі та когнітивні спрямування у психології XX ст. Екстеріоризація психічного. Інтеріоризація вчинкової дії. Ідея рефлексу як повернення до вихідної точки поведінки. І. П. Павлов. В. М. Бехтерев. О. С. Залужний. І. П. Соколянський. К. М. Корнілов. М. О. Берштейн. П. К. Анохін. Поведінка під знаком стимулу. Класичний біхевіоризм. Дж. Вотсон. Необіхевіоризм. Цілеспрямований біхевіоризм. Е. Толмен. Оперантна поведінка. Б. Скінер. Гештальтпсихологія та інтеріоризація стимулу на базі його значення. В. Келлер. К. Коффка. М. Вертгаймер. Психологічна теорія поля. К. Левін. Механізми інтеріоризації в когнітивній психології. У. Найссер, Ж. Брунер, Дж. Гібон та ін.

Тема 8. Натуральне і соціальне у психіці людини: конфлікт між свідомим і несвідомим у психоаналітичному тлумаченні. Психоаналіз. Методи та принципи класичного психоаналізу. Психоаналітична теорія особистості. Психоаналіз як метод дослідження та розуміння соціокультурних процесів. Аналітична психологія К.Г.Юнга. Індивідуальна психологія А.Адлера. Соціологізовані психоаналітичні теорії. К.Хорні: чоловіча та жіноча психологія. Е.Фромм: людські потреби і «втеча від свободи», дослідження глибинних мотивів людської деструктивності. Е.Еріксон: криза ідентичності, психосоціальні стадії розвитку. А.Фрейд: дитячий психоаналіз.

Тема 9. Людська психіка в її суб'єктивній самодостатності: гуманістичне висвітлення. Відкриття людини в гуманістичній психології. А.Маслоу. Самоактуалізація особистості. Ієрархія потреб. Клієнтцентрована терапія К. Роджерса. Гештальттерапія та її джерела: екзистенціалізм і феноменологія. Персоналізм В. Штерна. Соціальний атом та психодрама Дж. Морено. Трансакційний аналіз. Е. Берн, Т. Харріс. Пошук людиною смислу життя і логотерапія. В. Франкл. Смысл життя і життя, відповідне смыслу. Гуманістична психотерапія. Методи і принципи гуманістичної психотерапії.

Тема 10. Розвиток української психології. Особливості розвитку психологічних знань у працях вчених Києво-Могилянській академії. Феноменологічний принцип у психології. Феноменологія самопізнання Г.Сковороди. Загальна характеристика основних напрямків розвитку вітчизняної психології: класично-інтроспективний напрям, природничо-науковий, культурно-гуманістичне спрямування. Виникнення експериментальних психологічних лабораторій у Харкові, Києві, Одесі на початку XX ст. Розвиток української психології в післявоєнний період. Розвиток психіки. Г.С.Костюк. Людина і світ в концепції С.Рубінштейна. Українська школа психології вчинку В.А. Роменця.

Тема 11. Канонічна психологія — перехід від XX до XXI ст. у психологічному думанні. Вчинок і світ людини. Вчинок як основний пізнавальний осередок системи та історії психології. Досвід систематизації психологічних знань. Психологія Ф. Зімбардо. Активність

психічного: проблема творчості і самотворення. Постановня канонічної психології в історіогенезі науки. Витоки та система канонічної психології. Структура канону. Канонічні форми психічного та психічних феноменів. Смысл життя у його всеосяжній повноті. Екзистенціалізм та його психотерапевтичний потенціал. Є.Глива. Підхід до єдності універсального та унікального. Історико-психологічні дослідження XX ст. С. Л. Рубінштейн: проблеми історії психології та вчинковий осередок психологічної системи. Л. С. Виготський: відкриття у психології, його перетворення в пояснювальний принцип психологічної системи та історичний рух психологічної думки. Г. С. Костюк: історія психології та історія людської культури.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Теорія та історія психології» (денна форма навчання)

Перелік тем	Кількість годин					
	Лекції	Практ. заняття	СРС	ІРС	Тренінг	Контр. заходи
Змістовий модуль 1. Загальні питання побудови і пояснення історії психології						
Тема 1. Методологічні засади історичного аналізу розвитку психологічних знань.	4	4	6	1	2	Поточне опитування, реферати, тестування
Тема 2. Історичний аналіз психологічного пізнання. Теорії історичного аналізу.	2	2	8			
Змістовий модуль 2. Психологічні вчення в міфологічний та філософський періоди розвитку психології						
Тема 3. Розвиток психологічних уявлень у контексті міфології та філософії стародавнього світу. Психологія античності	4	4	8	1	2	Поточне опитування, реферати, тестування
Тема 4. Психологічна думка і релігійні ідеї середніх віків	2	2	8			
Тема 5. Розвиток філософської та психологічної думки в епоху Відродження, Барокко та Просвітництва	4	4	8	1		
Змістовий модуль 3. Науковий період розвитку психології. Методологія рефлексивності в історії психології XX ст.						
Тема 6. Становлення психології як самостійної експериментальної науки в XIX ст.	2	2	8	1	4	Поточне опитування, реферати, тестування
Тема 7. Розвиток психології на межі XIX - XX ст. Природничі та когнітивні спрямування у психології XX ст.	2	2	8			
Тема 8. Розвиток психологічних шкіл Натуральне і соціальне у психіці людини: конфлікт між свідомим і несвідомим у психоаналітичному тлумаченні	2	2	6			
Тема 9. Людська психіка в її суб'єктивній самодостатності: гуманістичне висвітлення	4	4	6			
Тема 10. Розвиток української психології.	2	2	6			
Тема 11. Сучасні проблеми психології. Канонічна психологія – перехід від XX до XXI ст. у психологічному думанні	2	2	6			
Разом	30	30	78	4	8	

(заочна форма навчання)

Перелік тем	Кількість годин		
	Лекції	Практ. заняття	СРС
Змістовий модуль 1. Загальні питання побудови і пояснення історії психології			
Тема 1. Методологічні засади історичного аналізу розвитку психологічних знань. Предмет, місце і роль історії психології у системі загальнонаукового знання	2	2	12
Тема 2. Історичний аналіз психологічного пізнання. Теорії історичного аналізу.			12
Змістовий модуль 2. Психологічні вчення в міфологічний та філософський періоди розвитку психології			
Тема 3. Розвиток психологічних уявлень у контексті міфології та філософії стародавнього світу. Психологія античності.	2	-	12
Тема 4. Психологічна думка і релігійні ідеї середніх віків			12
Тема 5. Розвиток філософської та психологічної думки в епоху Відродження, Барокко та Просвітництва			12
Змістовий модуль 3. Науковий період розвитку психології. Методологія рефлексивності в історії психології XX ст.			
Тема 6. Становлення психології як самостійної експериментальної науки в XIX ст.	2	2	12
Тема 7. Розвиток психології на межі XIX - XX ст. Природничі та когнітивні спрямування у психології XX ст.			12
Тема 8. Розвиток психологічних шкіл. Натуральне і соціальне у психіці людини: конфлікт між свідомим і несвідомим у психоаналітичному тлумаченні			12
Тема 9. Людська психіка в її суб'єктивній самодостатності: гуманістичне висвітлення	2		14
Тема 10. Розвиток української психології			14
Тема 11. Сучасні проблеми психології. Канонічна психологія – перехід від XX до XXI ст. у психологічному думанні			14
Разом	8	4	138

5. Тематика практичних занять

Практичне заняття № 1-2

Тема. Методологічні засади історичного аналізу розвитку психологічних знань

Мета. Сформувати у студентів систему теоретичних знань із дисципліни «Теорія та історія психології».

Питання для обговорення:

1. Теорія та історія психології: її предмет і специфіка як науки.
2. Принципи історико-психологічного аналізу.
3. Завдання, функції та методи дослідження історії психології.
4. Персоналістичні та натуралістичні концепції історії науки.
5. Критерії періодизації історичного розвитку психологічних знань.

Практичне заняття № 3

Тема. Історичний аналіз психологічного пізнання

Мета. Визначити фактори розвитку психологічного знання, виділити критерії, принципи, показники основних теорій історичного розвитку психології.

Питання для обговорення:

1. Історичне формування предмету психології.

2. Основні фактори та принципи, які визначають розвиток психології.
3. Е. Г. Борінг: історія психології як відображення духу часу
4. М. Г. Ярошевський: категоріальний аналіз історії психології.
5. В. А. Роменець: культурологічний підхід і вчинковий принцип в аналізі історії всесвітньої психології

Практичне заняття № 4

Тема. Розвиток психологічних уявлень у контексті міфології та філософії стародавнього світу

Мета. Аналіз анімістичних уявлень та засадничих умов психологічних уявлень Стародавнього світу.

Питання для обговорення:

1. Психологічна природа анімізму.
2. Міфологічна свідомість як основа світосприйняття первісної людини. Магія. Ритуали. Ініціації. Табу.
3. Душа у віруваннях стародавніх єгиптян та східнослов'янських племен.
4. Співвідношення традиції і вчинку в психології Стародавнього Китаю, природжене, набуте, добре, зле в людській природі.
5. Релігійні ідеї Стародавньої Індії.

Практичне заняття № 5

Тема. Психологія античності.

Мета. Аналіз психологічних уявлень античного періоду розвитку науки.

Питання для обговорення:

1. Доісторична Греція та класична Еллада: культ краси та освіченості. Мікрокосмос. Макрокосмос.
2. Перші психологічні теорії Античності.
3. Сократівський принцип у психології.
4. Матеріалістична психологія.
5. Ідеалістична психологія.

Практичне заняття № 6

Тема. Психологія в епоху Середньовіччя.

Мета. Аналіз моністичного тлумачення зв'язку тіла і душі в середньовічній психології, розгляд знань як психологічного феномену епохи Відродження

Питання для обговорення:

1. Характеристика і специфіка філософсько-психологічних уявлень епохи Середньовіччя. Домінування християнської теології у свідомості.
2. Психологія А.Августина. Психологічний зміст "Сповіді". Єдність душі і тіла. Психологія томізму.
3. Особливості арабомовної середньовічної психологічної думки. Психологічні дослідження Авіценни. Індивідуальний розвиток психіки. Нова концепція людської особистості та модель світу.
4. Принципи Відродження. Титанізм. Гуманізм. Гедонізм.

Практичне заняття № 7- 8

Тема. Розвиток філософської та психологічної думки в епоху Відродження, Барокко та Просвітництва.

Мета. Аналіз детерміністичних засад психіки людини та раціоналістичної картини світу і людини в ідеології Просвітництва

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика психології у XVII ст. Основні теорії Нового часу (детермінізм, механіцизм, проблема співвідношення душі та тіла).
2. Вчення Б. Спінози та Г. Лейбніца.
3. Психіка як "чиста дошка" (Д. Локк).
4. Специфіка наукових поглядів епохи Просвітництва. Просвітницький титанізм
5. Асоціативна теорія в психології Просвітництва.
6. Емпірична психологія. Месмеризм

Практичне заняття № 9

Тема. Становлення психології як самостійної експериментальної науки в XIX ст.

Мета. Аналіз впливу природничих наук на становлення психологічних знань. Аналіз факторів формування психології як самостійної науки

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика психології в XIX ст.
2. Розвиток асоціативної психології в XIX ст.
3. Становлення експериментальної психології: дослідження Г.Т. Фехнера, Е.Г. Вебера, Г. Гельмгольца.
4. Психологія як наука про безпосередній досвід. Експериментальні дослідження свідомості В. Вундта. Метод інтроспекції. Дослідження пам'яті Г. Еббінгауза.

Практичне заняття № 10

Тема. Розвиток психології на межі XIX - XX ст.

Мета. Аналіз засад виникнення теорій структуралізму, функціоналізму, напрямків природничого спрямування.

Питання для обговорення:

1. Психологія структуралізму Е.Б.Тітченера (Суть свідомого досвіду. Інтроспекція. Правила наукового експерименту. Елементи свідомості). Критика структуралізму. Внесок структуралізму в розвиток психології.
2. Дослідження функцій свідомості у функціоналізмі. Соціальний дарвінізм. Психічна спадковість. Теорії Ф.Гальтона. Статична філософія Г.Спенсера. Психологія свідомості В.Джемса. Принципи психології свідомості.
3. Експериментальна діяльність представників Вюрцбурзької школи.
4. Особливості розвитку психологічних знань у Французькій психологічній школі.
5. Описова психологія та її специфіка. Психологія біхевіоризму та гештальтпсихологія

Практичне заняття № 11

Тема. Розвиток психологічних шкіл. Натуральне і соціальне у психіці людини: конфлікт між свідомим і несвідомим у психоаналітичному тлумаченні

Мета. Аналіз передумов та причин виникнення наукових шкіл в психології, їх відмінні особливості

Питання для обговорення:

1. Психоаналіз. Методи та принципи класичного психоаналізу.
2. Психоаналітична теорія особистості. Психоаналіз як метод дослідження та розуміння соціокультурних процесів.
3. Аналітична психологія К.Г.Юнга.
4. Індивідуальна психологія А.Адлера.
5. Соціологізовані психоаналітичні теорії: К.Хорні, Е.Фромм, Е.Еріксон.

Практичне заняття № 12-13

Тема. Людська психіка в її суб'єктивній самодостатності: гуманістичне висвітлення.

Мета. Аналіз психологічних напрямків гуманістичного спрямування.

Питання для обговорення:

1. Гуманістична психологія: А.Маслов: самоактуалізація особистості, ієрархія потреб.
2. Методи і принципи гуманістичної психотерапії. Клієнтцентрована терапія К. Роджерса.
3. Пошук людиною смислу життя і йоготерапія В. Франкла.
4. Гештальттерапія та її джерела: екзистенціалізм і феноменологія.
5. Соціальний атом та психодрама Дж. Морено.
6. Трансакційний аналіз Е. Берн, Т. Харріс.

Практичне заняття № 14

Тема. Розвиток української психології.

Мета. Аналіз особливостей розвитку української психології.

Питання для обговорення:

1. Феноменологічний принцип у психології. Феноменологія самопізнання Г.Сковороди. Особливості розвитку психологічних знань у працях вчених Києво-Могилянській академії
2. Загальна характеристика основних напрямків розвитку вітчизняної психології: класично-інтроспективний, природничо-науковий, культурно-гуманістичний.
3. Виникнення експериментальних психологічних лабораторій у Харкові, Києві, Одесі на початку ХХ ст.
4. Розвиток української психології в післявоєнний період: розвиток психіки в теорії Г.С.Костюка. Людина і світ в концепції С.Рубінштейна
5. Українська школа психології вчинку В.А. Роменця. Вчинок як основний пізнавальний осередок системи та історії психології.

Практичне заняття № 15

Тема. Канонічна психологія — перехід від ХХ до ХХІ ст. у психологічному думанні.

Мета. Аналіз особливостей розвитку світової сучасної психології.

Питання для обговорення:

1. Постанова канонічної психології в історіогенезі науки.
2. Екзистенціалізм та його психотерапевтичний потенціал. Євген Глива
3. Активність психічного: проблема творчості і самотворення. Вірджінія Вульф: людина у бутті і життя як творчість.
4. Канонічні форми психічного та психічних феноменів.
5. Смысл життя у його всеосяжній повноті.

6. Самостійна робота студента

Метою самостійної роботи з дисципліни є вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок навчально-пізнавальної діяльності.

Самостійна робота виконується студентом у формі «Портфоліо», що складається із структурно-логічних схем, які відображають сутність теоретичних основ вивчених питань.

Структурно-логічні схеми необхідно розробити самостійно з кожної теми до практичного заняття. Для цього опрацьовується:

- теоретичний лекційний матеріал;
- наукові літературні джерела, навчальні посібники з історії психології, першоджерела та публікації з проблем історії психології сучасних авторів.
- публікації у наукових журналах «Психологія і суспільство», «Практична психологія та соціальна робота», «Психолог» «Вітакультурний млин», «Габітус», «Психологія особистості», «Актуальні проблеми психології» та ін.
- довідково-енциклопедична література.

Оформлення структурно-логічної схеми здійснюється на стандартному аркуші, доповнюється пояснювальним текстом і посиланням на використані літературні джерела. Оцінюватиметься адекватність використання психологічних понять, наукова проблематизація тематики, оригінальність гіпотез, самостійність мислення і креативність висловлених ідей.

Обов'язковим видом самостійної роботи є складання глосарію категорій і понять із кожної теми дисципліни, конспектування першоджерел, підготовка комплексної доповіді із сучасних проблем теорії історії психології та написання твору-роздуму (есе) на запропоновану викладачем (або самостійно обрану і узгоджену з викладачем) тематику.

7. Тренінг з дисципліни

Мета: сприяння особистісному зростанню, конструктивному мисленню, рефлексивному аналізу.

Даний тренінг складається із серій практичних вправ, під час виконання яких студенти можуть оволодіти необхідними інтерперсональними вміннями і практично використати набуті теоретичні знання.

Структура тренінгу

Частина тренінгу	Завдання тренінгу	Вправи
Вступна	Створити сприятливий психологічний простір. Засвоїти правила роботи групи. Налагодження зворотного зв'язку “студент-група” і “група-студент”.	Знайомство. Правила. Розминка. Очікування. Вправи на рефлексію.
Основна	Оцінка рівня поінформованості щодо проблеми. Актуалізація проблеми та конкретних завдань для її вирішення. Надання інформації. Засвоєння знань. Формування умінь, навичок. Підведення підсумків щодо змісту роботи.	Інтерактивні техніки. Проведення навчальних дискусій та диспутів.
Заключна	Підведення підсумків щодо процесу роботи. Оцінка отриманого досвіду. Налаштування учасників на атмосферу звичайного життя.	Вправи на рефлексію та відновлення сил учасників. Прощання.

Завдання. Розбившись на групи по 5-7 студентів, презентувати один з психологічних напрямків або психологічних шкіл XIX – XXI ст. Представити аргументи, які показують історичну необхідність виникнення даного напрямку, переваги і здобутки його для розвитку психологічної науки, показати шлях трансформації основних ідей даного напрямку. На основі використання основних принципів історико-психологічного аналізу (історизму, детермінізму, єдності логічного та історичного, об'єктивності, конструктивно-позитивного аналізу, періодизації та наступності, єдності минулого, теперішнього та майбутнього, єдності колективної та індивідуальної творчості) змодельовати одне із засідань представників даного напрямку (школи) з представленням дискусії (диспуту) між учасниками даної школи, або представниками протилежних їй шкіл.

Оцінюються. Ґрунтовність представлення основних позицій наукової школи (напрямку), вміння розкрити передумови виникнення напрямку та коротко представити автобіографічні моменти засновників (засновника) напрямку, які істотно вплинули на створення даної психологічної школи. Вміння коректно вести дискусію, підбирати вагомі аргументи чи контраргументи, вираженість та аргументованість позиції учасників дискусії. Вміння показати дію принципів презентизму та антикваризму під час моделювання засідання представників даного напрямку (школи).

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Теорія та історія психології» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- залікове модульне тестування та опитування;
- підсумковий екзамен

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Теорія та історія психології» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10%	10%	10%	10%	5%	15%	40%
Поточне опитування	Модульний контроль 1	Поточне опитування	Модульний контроль 2	Тренінги	Самостійна робота	Екзамен
1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (6 занять, 4 теми – 4 оцінки).		1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (9 занять, 7 тем – 7 оцінок).		Оцінювання вміння вести дискусію, моделювати проведення диспуту представниками певної психологічної школи чи напрямку	Оцінювання завдань: 1.Складання структурно-логічних схем 2. Оформлення глосарію основних понять 3.Конспектування першоджерел 4. Написання творч. роздуму (есе)	10 тестів по 2 бали 2 теоретичні запитання по 40 балів
2. Модульний контроль 1 проводиться на 6 практичному занятті. Оцінка за модульний контроль 1 виставляється на основі виконання письмового завдання, а саме: 15 тестових завдань, кожне з яких має 2 бали і два теоретичні питання по 35 балів.		2. Модульний контроль 2 проводиться на 15 практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 2 виставляється на основі виконання письмового завдання, а саме: 20 тестових завдань, кожне з яких має 2 бали і два теоретичних питань по 20 балів, 1 задача - 20 балів.				

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

Поточне опитування під час заняття:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля.

Тренінг:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його використовує під час виконання завдань тренінгу, виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при виконанні окремих завдань тренінгу не вистачає достатньої глибини та аргументації його використання, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки, загалом виявляє творчий підхід до виконання завдань;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та загалом його використовує при виконанні завдань тренінгу, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві неточності та помилки, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його використовує, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності, не виявляє творчого підходу до виконання завдань;

1–59 – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст завдань тренінгу, не бере участі у колективних завданнях під час проведення тренінгу.

Самостійна робота:

90–100 балів – зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий рівень опанування навчального матеріалу, студент на високому рівні виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві недопрацювання за окремими завданнями, свідчить про належний рівень опанування навчального матеріалу, студент належно виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–74 балів – поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; студент припускається значних помилок у виконанні завдань, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

1–59 балів – завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; грубі помилки у вирішенні завдань роботи, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; студент не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

Модульна робота, екзамен – види контролю, при яких засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання.

Екзаменаційний білет складається із: *тестів*: 10 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 2 бали, що в підсумку дає максимально 20 балів; *теоретичних (проблемних) питань*: 2 теоретичні питання, за відповідь на кожне з яких студент може отримати від 0 до 40 балів, що в підсумку дає максимально 80 балів.

30–40 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

10–29 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно інтерпретує поставлену проблему, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) розкриває питання.

1–9 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності, відповіді на запитання нечіткі.

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-11
2	Проекційний екран	1-11
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	1-11
4	Наявність доступу до мережі Інтернет	1-11
5	Персональні комп'ютери, ноутбук.	1-11
6	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-11
7	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-11
8	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-11
9	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1-11

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

- Бандура А. Механізм самоефективності в людському функціонуванні. *Психологія і суспільство*. 2024. № 4. С.63-94.
- Болтівець С. Павлівська сесія триває: роковини семи десятиліть для психології в Україні. *Психологія і суспільство*. 2021. № 1. С. 132-149.
- Болтівець С., Карапетян В., Кобилянська І. Творення Євгеном Мілеряном психологічної апаратури в Україні і Вірменії. *Психологія і суспільство*. 2022. № 1. С.163-178.
- Бугерко Я. Аналіз філософських підходів до вивчення духовності в класичний та посткласичний періоди розвитку науки. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип.4. Херсон: Херсонський державний університет, 2018. С. 21-26.
- Бугерко Я., Гірняк Г. Майбутнє психології: від природничої науки до сфери мислєдїяльностї. *Психологія і суспільство*. 2021. № 2. С. 192-203.
- Бугерко Я. Життєві ритми духовної буттєвості у засновках канонїчної психології. *Психологія і суспільство*. 2023. № 2. С. 84-105.
- Гайдеггер М. Лист про гуманїзм. *Психологія і суспільство*. 2023. № 2. С. 51-74.
- Глива Є. Екзистенціалїзм та його психотерапевтичний потенціал. *Психологія і суспільство*. 2024. № 2. С. 36-62.
- Виготський Л. Історичне значення психологічної кризи. Методологічне дослідження. *Психологія і суспільство*. 2023. № 2. С.102-190.
- Гроф С. Психологія майбутнього. Пер. з анг. Я.Винницької, О.Редчиць. Львів Terra Incognita, 2019. 400 с.
- Джонс Е. Психоаналітичний портрет особистості Зигмунда Фроїда. *Психологія і суспільство*. 2024. № 1. С.90-109.
- Кальницька Ю. С. Історія соціальної психології в Україні: друга половина ХІХ - початок ХХ ст. : монографія. Київ : Талком, 2019. 148 с.
- Карпенко З. Культурно-історичні моделі верифікації ефективності психотерапії. *Психологія і суспільство*. 2022. № 2. С.97-112
- Коханова О.П. Історія психології: від античності до початку ХХ столїття : навч. посїбник. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/16139/1/O_Kokhanova_IP_IL.pdf
- Методологія і психологія гуманїтарного пізнання: колективна монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 998 с.
- Москалець В. Функціонально-психологічна сутність свідомості як рамкової умови пізнання, методологування, віри, мислення, діяльності. *Психологія і суспільство*. 2019. № 1. С. 35-51.
- М'ясоїд К. Вірджїнія Вульф: людина у бутті і життя як творчість. *Психологія і суспільство*. 2024. № 4. С.95-106.
- М'ясоїд П. Принцип історизму і мислення у психології. *Психологія і суспільство*. 2019. № 3-4. С. 38-72.
- М'ясоїд П. Теорія в історичному поступі психологічного пізнання. *Психологія і суспільство*. 2021. № 1. С. 36-65.

20. М'ясоїд П. Культурно-історична психологія і творчість В.А. Роменця. *Психологія і суспільство*. 2021. № 2. С.16-77.
21. НМКД Теорія та історія психології / Система Moodle ЗУНУ 2024 / Укладач Я.М.Бугерко.
22. Роменець В. А. Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження: Навч.посібник. Київ : Либідь, 2005. 916 с.
23. Роменець В. А. Історія психології: XVII століття. Епоха Просвітництва : Навч.посібник. К.: Либідь, 2006. 1000 с.
24. Роменець В. А. Історія психології: XIX – початку XX століття: Навч.посібник. Київ : Либідь, 1995. 614 с.
25. Роменець В. А., Маноха І.П. Історія психології XX століття: Навч.посібник. Київ : Либідь, 2017. 1056 с.
26. Рубінштейн С. Принцип творчої самодіяльності. *Психологія і суспільство*. 2021. № 2. С.97-101.
27. Савчин М. Постмодерністський світогляд і проблемний контекст психологічного пізнання особистості. *Психологія і суспільство*. 2020. № 4. С.7-23.
28. Сартр Ж.-П. Екзистенціалізм – це гуманізм. *Психологія і суспільство*. 2022. № 2. С.49-65.
29. Теорія та історія психології: методичні рекомендації з дисципліни для студентів спеціальності 053 – Психологія / Укладач Я.М. Бугерко. Тернопіль: ЗУНУ, 2024.
30. Теорія та історія психології: методичні рекомендації до самостійної роботи для студентів спеціальності 053 – Психологія / Укладач Бугерко Я.М. – Тернопіль: ЗУНУ, 2024.
31. Теорія та історія психології в таблицях та схемах : методичні рекомендації з дисципліни для студентів спеціальності 053– Психологія / Укладач Я.М. Бугерко. Тернопіль: ЗУНУ, 2024.
32. Трач Р. Психоаналіз Зигмунда Фрейда як основа людинознавства. *Психологія і суспільство*. 2021. № 1. С. 150-159.
33. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу: психолог у концтаборі. Пер. О.Замойська. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2020. 160 с.
34. Франкл В. Лікар та душа. Основи логотерапії. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2018. 320 с.
35. Фурман А.В. Сучасні тенденції розвитку сфери психології в оптиці вітакультурної методології. *Психологія і суспільство*. 2021. № 2. С.6-15.
36. Фурман А.В. Архітектоніка теорії діяльності: рефлексивно-вчинковий сценарій метаметодологування. *Психологія і суспільство*. 2022. № 1. С.7-94.
37. Фурман А.В. Оази психоаналітичного дискурсу в Україні та особистість Зигмунда Фрейда. *Психологія і суспільство*. 2024. № 1. С.131-148.
38. Щедровицький Г. Психологія і методологія: перспективи співорганізації. *Психологія і суспільство*. 2021. № 2. С.122-142.
39. Щедровицький Г. Засадничі уявлення та категорійні засоби теорії діяльності. *Психологія і суспільство*. 2022. № 1. С.95-126.
40. Юнг К.Г. Архетипи і колективне несвідоме. Пер. К. Котюк. Львів : Вид-во «Астролябія», 2020. 608 с.
41. Яценко Т., ін. Пралогічність мислення психолога в контексті глибинно-корекційного пізнання. *Психологія і суспільство*. 2020. № 4. С.54-69.
42. Discovering Psychology: Updated Edition. History of Psychology: Timeline.
<https://www.learner.org/series/discovering-psychology/explorations/history-of-psychology-contemporary-foundations/>
43. Karpenko Z. Axiological personology in Ukraine : Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Prace Monograficzne 1083, 2021. 143 p.
44. Kendra Cherry/ The Origins of Psychology. From Philosophical Beginnings to the Modern Day. 2020 <https://www.verywellmind.com/a-brief-history-of-psychology-through-the-years-2795245>
45. Wertheimer, Michael, and Antonio E. Puente. A brief history of psychology. Routledge, 2020
46. de Freitas Araujo, Saulo. Toward a philosophical history of psychology: An alternative path for the future. *Theory & Psychology*. 2017 Vol. 27 (1) P. 87-107.
47. Burman, Jeremy Trevelyan. Through the looking-glass: PsycINFO as an historical archive of trends in psychology. *History of Psychology*. 2018. 21.4 302.